

Redacția și Administrația:
Budapesta, VII., Nyár-utca 1.

Aci sunt a să trimită tot felul
de scrisori, cereri și bani.

Tot aci să primesc anunțuri cu
prețurile cele mai mederate.

Un număr 10 fileri.

ADEVÉRUL

FOAIE POLITICĂ, SOCIALĂ ȘI ECONOMICĂ.

Organul partidului socialdemocrat din Ungaria.

Foaie pentru poporul muncitor roman.

ABONAMENTUL:

Pentru Austro-Ungaria:

Pe 1 an — — — — 2 coroane
Pe 1/2 an — — — — 1 coroane

Pentru strălăitate:

Pe 1 an — — — — 3 coroane

Pentru America:

Pe 1 an — — — — 1 dollar

Redactata de un comitet.

Apare în prima Vineri după 15.

Redactor-responsabil: Aurel Cristea.

Congresul dela Arad oprit.

Autoritățile arădane, contra dreptului de întrunire.

Congresul totuși s'a ținut.

În zilele de 9 și 10 Ianuarie n., a fost ca reprezentanții proletariatului român din Ungaria să se adune la un loc, adică la sfat, în așa numitul parlament al muncitorimeii, care ar fi fost să fie *congresul dela Arad*, amintit în numerii trecuți ai foilor noastre.

Însă durere, că acei ce stau în fruntea autorităților Aradane, după-cum e căpitanul de poliție, precum primarul orașului, au căutat ca să nu mai respecte dreptul cetățenilor ungari, care drept e mai sfânt al nostru, *dreptul de întrunire, ci — pur și simplu — l'au călcat în picioare.*

Acest drept de întrunire al muncitorimeii române a fost călcat în picioare din partea căpitanului de poliție Șarlot al Aradului sub pretext, că el n'are idee dacă în Ungaria ar exista vre-un partid socialdemocrat român, în al doilea rând, că nu are la dispoziție tălmăciu, care să-i tălmăcească hotărârile aduse de acest congres.

Însă nu numai astea au fost chibșurile, dar a mai căutat și altele pașaua Aradului, numai și numai a pune pedeci congresului, spunând, că: *pentru-ce nu s'a ținut acest congres, odată cu conferința comitatensă din Arad?*

La asta tovarășii conchemători ai congresului i-a răspuns: că după-cum cunosc legile, la noi în Ungaria sunt: că atunci când dorește cetățenii, atunci pot ca să concheme o adunare sau congres, ci nu atunci când dorește autoritățile.

La auzul acestor cuvinte, s'a spulberat creerii dlui căpitan și cu bale la gură le-a răspuns într'un mod brutal, că *nici atunci nu le va permite ținerea acestui congres, dacă întreg Aradul are să se dărâme, și cu asta a eșit afară, lăsând pe tovarășii noștri singuri în oficiul seu.*

După această nerespectare de căpitanul de poliție a dreptului de întrunire, tovarășii conchemători au apelat la primarul orașului, care încă nu a căutat să vindece această boală, pentru respectarea acestui elementar drept al muncitorimeii, ci a doua zi a dat răspuns, că apelul înaintat din partea tovarășilor conchemători ai congresului, *nu-l ia la cunoștință, ci aprobă hotărârea dată de căpitanul poliției.*

Apoi numai începe discuție asupra acestei fărădelegi. La asta se potrivește proverbul: „*Corb la corb, nu scoate ochii.*”

Aici nu e vorbă de dreptul cetățenesc, ci simplaminte, că doar primarul, nu l'o face de rușine pe căpitanul arădenesc, cu toate acestea, că această fărădelege nu e altceva decât o simplă căprie a căpitanului arădenesc.

Dar însă nu-s numai acestea la mijloc. Mai sunt și altele. Pentru-ce ar lăsa ei, ca și în acest congres, în care s'ar fi reprezentat delegații alor 3 milioane de proletari români din Ungaria, să-și exprime ura, precum să protesteze în contra sistemului de guvernare, în contra guvernului coalitio-

nist, zis totodată și: „*Marele guvern național-democrat*”, al cărui activitate de 3 ani de zile, *se poate scrie cu litere negre în istoria trecutului*, a cărui activitate nu e altceva, decât a căuta, a subjuga prin legile făurite de ei, întreaga muncitorime din Ungaria.

Nu. A căutat reprezentanții autorităților Aradane, de a călca acest drept de întrunire, gândindu-se, că *prin asta vor face serviciu guvernului*, care se va bucura de volnicile lor comise față de muncitorimea română a acestei nenorocite țări.

Dar cu toate acestea fărădelegi, comise din partea autorităților față de noi, reprezentanții muncitorimeii române sosiți la Arad au zis: *Nu ne vom lăsa terorizați, ci cu ori-ce preț, vom ținea acest congres, dacă nu sub acoperământ în vre-o sală, atunci afară în liber, pe strade, câmp sau pădure, congresul îl vom ținea.*

Așa, că Sâmbătă în ziua de 9 Ianuarie, care ar fi fost ziua întâiu de congres, delegații congresului, — după ultima înștiințare venită dela autorități, că nu permite ținerea congresului — au eșit în corpore dela Casa Muncitorilor (Munkás-Otthon), unde erau adunați, și-au plecat pe stradele principale ale Aradului, în semn de protestare, *contra autorităților nelegiuitoare.*

Pe drum când mergeam se auzia câte-un strigăt de prostare din partea delegaților: *Trăiască dreptul de întrunire din Ungaria! Trăiască autoritățile barbare! Suntem mai rău tratați ca în Asia! Trăiască adevăratul vot universal și secret! Și altele.*

Astfel în liniște neconturbați de nimenea am ajuns până în păduricea orașului. Aici convoiul parcurgea aleea, iar mai mulți tovarășii au ținut vorbiri înfocate, arătând fărădelegile comise din partea autorităților (*Jos cu ei!* se auzia strigăte de protestare) față de muncitorimea română din această țară. Noi ca muncitori conștienți nu vom strica ordinea publică, însă am ajuns acolo, ce nu s'a mai pomenit, *ca sfaturile unui congres să se țină pe strade, precum în păduri.*

S'a amintit apoi despre evenimentele dela anul patruzeci-și-opt.

A urmat apoi vorbiri asupra anului 1909, despre care s'a zis, că e anul ce aparține veacului al XX-lea, care veac ar trebui să fie veacul înaintării, veacul civilizației, în care n'ar trebui să se întâmple, ca muncitorii conștienți să fie siliți de a se sfătui pe sub ascuns.

Mai departe să arată cum în statele civilizate din Europa (*Ungaria e încă în Asia!* strigă unul) dreptul de întrunire e cu mult mai mult respectat decât la noi, precum conducătorii acelor state, sunt cu mult mai mult aderenți înaintării popoarelor, atât pe cale economică-politică-socială precum culturală, nu ca la noi. (*Ai noștri sunt aderenți ai timpurilor din evul mediu!* strigă altul.) La noi, — durere — lucrurile stau pe întors.

Văzându-ne urmăriți din partea autorităților, a trebuit să suspendăm vorbirile, căci altfel să putea, să nimerim chiar și temnița vre-o câteva zile, sub pretext că am făcut *agitație* printre pomii din păduricea Aradului.

Ne-am continuat drumul înapoi spre locul de unde am pornit.

Astfel a decurs ziua întâiu, înainte de amiază a congresului.

După amiază la orele 3 delegații sau strâns din nou la Casa muncitorilor din Arad, unde după o consfătuire de 2 ore, au adus hotărârea, ca *congresul să se țină ziua a doua, adică Duminecă în orașul Timișoara.*

Hotărârea a fost primită unanim.

Petrecerea.

Seara a avut loc o petrecere aranjată din partea muncitorimeii române Aradane, în onoarea reprezentanților proletariatului român din Ungaria, veniți cu ocaziunea congresului la Arad.

La această petrecere au luat parte toți reprezentanții muncitorimeii române, cari au fost pe deplin mulțumiți cu bogatul program al petrecerei.

Petrecerea a avut o reușită foarte bună, despre care dăm seamă în numărul viitor.

Însă una am de obiectat, asupra, că căpitanul orașului Arad, Șarlot Domokos, a oprit congresul și sub acel pretext, că *n'are tălmăciu pentru congres*, însă îi face întrebarea? Cum de a avut tălmăciu, de a trimite la petrecere, ca reprezentant al autorității Aradane pe dl Kovács, ofițer de poliție, care știe perfect de bine românește, precum pe mai un detectiv, ca să-i poată tălmăci decurgerea petrecerei, nu cumva să se țină acolo vorbiri, cari ar putea conține *agitație* sau mai știu și eu ce titluri le mai pune dumnilor.

Asta-i altceva — o să spună dl căpitan.

Petrecerea fi petrecere, iar congresul fi congres.

Atâta știm și noi, Cu asta a căutat a pune nod în papură.

Spre Timișoara.

O mare parte dintre delegați, fiind congresul oprit la Arad, și nefiind pregătiți, ca să mai zăbovească, au lăsat vorbă, ca congresul de se va ținea, ei sunt cu trup și suflet, pentru acele hotărâri ce se vor aduce, și-au plecat revoltați spre comunele lor.

Cei rămași la Arad, Duminecă dimineața la orele 6 1/2, au plecat cu trenul spre Timișoara.

Aici ne-am dus în corpore iarăși la Restaurantul ce se află la Casa muncitorilor, unde la orele 9, am început sfaturile asupra ordinei de zi a congresului.

Demersul congresului.

Ziua a doua.

La orele 9, când toți și-au ocupat locurile, tovarășul Aurel Cristea, salută în numele comitetului regnicolar, pe reprezentanții proletariatului român din Ungaria. Arată însemnătatea congresului, precum a ordinei de zi și recomandă de președinte pe tovarășul O. Olimpianu (Timișoara), iar de notar pe tovarășul Silvestru

Gruita, (Arad), pe care congresul îi primește unanim.

Tovarășul președinte **O. Olimpianu** în primul rând mulțumește în numele său precum al tovarășului notar despre încrederea ce li-s'a pus a conduce acest congres, arătând cum autoritățile Arădane, prin modul lor barbar, ne-a oprit congresul, siliți fiind de-a părăsi orașul Arad, ca să nu ne despărțim fără de-a ne fi consfățuit, fără de-a fi adus vre-o hotărâre, *totuși în ciuda dușmanilor noștri, ne vom continua sfatul aici, în această sală, ce se află pe teritoriul Bănatului*, ca totuși când ne vom întoarce între ai noștri, să putem da o dare de seamă, despre demersul mișcării socialdemocrate între proletariatul român din Ungaria, precum despre hotărârile aduse în acest congres.

După aceea predă cuvântul, trimisului dela centru, tovarășului

Carol Vantus, care prin vorbirea sa ținută în limba maghiară zice:

Onorați Tovarăși!

În numele comitetului central vă salut, și doresc ca munca voastră să aibă un rezultat bun. Arată ce mari lupte așteaptă pe întreaga muncitorime, în urma stărei politice de acum. Spune, că pe baza hotărârei luate de congresul extraordinar ținut în 6 Decembrie 1908 în Budapesta, datorită are muncitorimea din întreaga țară, precum și muncitorimea română, de a executat acea hotărâre. Muncitorimea nemaghiară îndoite trebuie să lupte pentru câștigarea drepturilor, pentru-că, până-ce muncitorimea maghiară e urmărită din partea stăpânirii pentru organizarea conștiință de clasă, până când muncitorimea nemaghiară e încă și deshilinit persecutată și subjogată într'un mod barbar, pentru-că nu cunoaște limba maghiară. Însemnătatea congresului de azi, să-și aibă cea mai principală chemare, să caute acel mod, spre a organiza și a deștepta muncitorimea română din Ungaria, și ai aduce și pe ei în partidul socialdemocrat care luptă pentru cultură și care luptă contra clasei feudalistice dominante.

Vorbirea tovarășului **Vantus** a fost tradusă în românește de tovarășul **Petru Ponta**.

Urmează darea de seamă a comitetului de verificare. Sunt prezenți 19 comune și orașe prin 31 delegați, comitetul regnicolar prin 7 membri, tovarășul **Cristea**, redactorul foilor noastre și tovarășul **Vantus** din partea centrului.

Urmează punctul prim: *Darea de seamă a comitetului regnicolar*, Care e referat din partea tovarășului secretar

Augustin S. Deacu, care arată activitatea făcută din partea comitetului regnicolar dela 1 Ianuarie 1908, până la 1 Ianuarie 1909, spune, că prin ce mari greutăți a trecut, până au ajuns acolo unde sunt astăzi, arată pedecile puse din partea autorităților, cari au oprit foarte multe adunări, ne lăsând, ca să între și să cultive poporul nostru românesc. Afară de aceasta arată, cum însuși tovarăși muncitori români nu caută ca să facă agitație, sunt nepăsători. Dare de partid, abia câteva comune și orașe au plătit, atunci nu-i mirare, dacă nu pot să înainteze așa după-cum ar fi trebuit. Însă cu toate aceste greutăți ce le-am întâmpinat, totuși se poate vedea ceva în urma noastră. Iar la urmă cere să i-se ia raportul la cunoștință.

Tovarășul **V. Maniu**, referază darea de seamă a casei, iar tov. **Ioan Halmagean**, referază în numele comitetului de control din loc, tov. **Olimpianu** în numele comitetului de control din Budapesta. La darea de seamă a comitetului regnicolar iau cuvântul tovarășii: **Petru Marincu**, (Berini), **Vasile Roca** (Sătmar), **Geza Pompejus** (Lugoj), **Leon Muntean** (Arad), **Petru Ponta** (Timișoara), **Aurel Cristea** (Budapesta).

Darea de seamă a comitetului regnicolar se ia la cunoștință.

Urmează punctul 2: *Starea politică, economică și votul universal*, care e referat din partea tovarășului **Pavel Buciumean**. În frumosu-i referat a arătat, cum trebuie să lupte muncitorimea, spre a-și câștiga adevăratul vot universal, arată pe larg starea politică și economică dela noi, iar la urmă înaintează o rezoluțiune, în care chiamă muncitorimea română în lupta pentru dobândirea votului universal direct și secret. După-ce au luat cuvântul mai mulți tovarăși, rezoluțiunea s'a primit cu unanimitate.

Urmează punctul *Organizare și presă*, care sunt referate din partea tovarășului **Aurel Cristea**, care arată însemnătatea și puterea organizației, spune, că muncitorime române acolo e locul, în rândurile proletariatului organizat pe baza conștiinței de clasă.

Trece și arată mai pe larg, însemnătatea presei, precum la urmă chiamă pe tovarășii delegați de-a agita mai energic decât până acum în interesul foilor noastre „*Adevărul*” și „*Glasul Poporului*”, ca să putem ajunge acolo spre a eda una din ele ca foaie săptămânală.

În jurul acestui punct, s'a început o discuție aprigă, luând cuvântul tovarășii: **Leon Muntean**, **Augustin S. Deacu**, **Silvestru Gruita** și **Ioan Halmagean** (Arad), **Petru Marincu** (Berini), **Vasile Roca** (Sătmar), **Geza Pompejus** și **Virghil C. Neda** (Lugoj), **Stefan Cozma** (Székudvar), **Pavel Buciumean** și **Petru Ponta** (Timișoara), și alții. Toți s'au exprimat, ca foile noastre să apară la Arad, și să se înființeze cât mai îngrabă un secretariat.

După ce tovarășul **Vantus** a lămurit chestia, congresul a declarat, că de aici încolo vor căuta ca în fiecare comună să se înființeze secțiuni, cu dare de partid, și vor face agitație cât mai largă în interesul foilor noastre.

A urmat apoi *alegerea noului comitet regnicolar*.

În comitetul de organizare s'au ales tovarășii: **Sava S. Demian**, **Emanuel Eapa**, **Silvestru Gruita**, **Teodor Popovici**, **Ioan Halmagean**, **Leon Muntean** și **Aurel Cristea**. În comitetul de control tovarășii: **George Țărean**, **Augustin Deacu** și **Vasile Maniu**.

După vorbirea frumoasă de închidere, a tovarășului președinte, s'a isprăvit congresul între sunetele Marseillaisei.

Cincizeci-și-cinci milioane coroane.

Motto: Noi țărani dela țară
Ziua noaptea greu muncim
Numai darea s'o plătim.

Cincizeci-și-cinci de milioane coroane a plătit Monarchia noastră Turciei, pentru anexarea Bosniei.

Cincizeci-și-cinci de milioane coroane au plătit pentru un pământ, pe care au săplătească mai odată atâta, pentru susținerea lui, dar asta n'are de-a face, *e destul să se lățească, să se mărească teritoriul Monarchiei Austro-Ungare*.

Au plătit această sumă enormă, numai ca să fie pace, și ca Turcia să scoată de sub boicot comerțul cel face Monarchia noastră pe piața Turcă.

În interesul capitalismului s'a făcut aceasta. Iar acea sumă enormă se trage de pe *spatele noastre*.

Când e vorbă despre muncitorime, care e în mizerie, care e desbrăcată, zdrențoasă, în frigul și gerul de carne, care ar vrea să muncească și n'are unde, pentru aceea guvernării nu se îngrijesc, dar *le mai ia și ultima bucură din gură, bunădoară aici ne servește suspendarea sindicatelor, organizațiilor*, de unde bieții muncitori fără de lucru, își primeau micul ajutor, precum guvernării le-a pecceluit ușile sălilor, unde mergeau peste zi de se încălzeau. Astea încă toate nu-s nimica.

Muncitorul e muncitor. Pentru el nu-s bani. Nu-s ajutoare.

Însă pentru capitalism da. Ce așa sumă mare e: *Prețul anexării de cincizeci-și-cinci milioane coroane?*

Asta la d-lor nu-i nimica. Este cine s'o psătească. Acolo e masa poporului. Nu-l doare pe ministrul de externe Aerenthal, care a făgăduit această sumă Sultanului, care n'a tăgăduit-o, mai puțin îi doare pe Francisc Iosif sau pe Wekerle. *E vorba, că s'a lătit teritoriul Monarchiei*, că aduce venit Monarchiei sau nu, asta-i cu totul altă întrebare.

Dacă nu se ajunge se ridică dările, și tot trebuie să ese la căpătâiu.

Însă cu toate aceste, cel puțin de ar fi dat poporului din Bosnia și Herțegovina o libertate sau drepturi cel puțin ca în Austria. Nu, nici asta nu le-a dat-o. Pentru-ce le-ar da-o? Să se organizeze? Să le de-a de lucru autorităților. Să nu-i poată exploata capitalismul, așa după-cum își are el plăcerea.

Însă le-a dat libertate și drepturi, dar mai restrânse, *nu știm încă ce să zicem, mai rele decât în Ungaria*.

Ce să zicem: Rău de tot.

Atâta știm, că foile atât ale noastre, precum toate acele ce luptă pentru înaintarea și libertatea poporului sunt confiscate mai în fiecare zi.

Drept de întrunire, libertate de presă, nici să nu mai vorbim de ele, căci ne ocupă și locul zadar.

Așadară cele *cincizeci-și-cinci de milioane coroane date ca despăgubire Turciei pentru anexare*, au fost date, ca să scoată poporul Bosniei și Herțegovinei, care e atât de în-apoiat, de sub exploatarea capitalismului turc, *să-l pună sub al capitalismului Monarchiei noastre*.

Astfel luptă capitalismul în întreagă lumea, pe spatele poporului muncitor.

RĂVAȘ.

Tovarășul George Grigorovici și congresul nostru.

Cred, că numele acesta i-e deja cunoscut tovarășilor noștri. Dar pentru a-l cunoaște cu toții, o să-l amintim de nou. Tovarășul **George Grigorovici**, e primul deputat socialist, pe care l'au ales românii din Bucovina. Cu ocaziunea ținerei congresului, ne-a trimis următoarea scrisoare:

Scumpi tovarăși!

Simțemintele de legătură de partid și neam înzistă asupra mea cu putere de a strânge personal mâinile și a lua parte într'un moment istoric atât de însemnat la desbaterile congresului vostru.

Dar referințele sub care trăim și luptăm, noi aici, voi însă dincolo de munți, mă țin și pe mine locului.

Una, că sunt prea ocupat cu chestii locale de organizație și partid; alta, că dacă chiar aș putea fi în mijlocul vostru, mi-s'ar pune și mie, — cum s'a întâmplat cu tovarășul **Racovschi** anul trecut — piedici, de a vorbi cătră tovarășii mei de idei, de neam în limba noastră română.

Mă doboară gândul, că poate voi fi silit să aud din gura unui din călăii oficiali ai națiunii și clasei noastre proletare, că eu ca român și socialist aș fi „străin” în mijlocul fraților mei, tot români și socialiști și că din cauza aceasta n'aș avea drept să vă vorbesc.

Sigur, că este rușinea clasei proletare și a națiunilor asuprite, că un astfel de lucru poate încă să se întâmple în secolul desrobirei sociale; dar tocmai din cauza că sunteți robiți ca proletari și ca români, v'ați adunat și voi fraților la congresul vostru socialdemocrat român, v'ați adunat să puneți răului hotar.

Partea cea mai de căpetenie a conferinței voastre o să fie hotărârea mijloacelor, prin care veți cuceri una din cele mai va-

loroase arme în lupta de clasă — *votul universal egal, direct și secret.*

Unirea și organizația strânsă, bazate pe toate cele, ce le favorizează: solidaritatea de clasă și solidaritatea cultural — națională, sunt condițiile cele mai impunătoare pentru reușita luptei acesteia.

Noi, cei dincoace de munți, cari am pus deja mâna pe arma *votului universal*, Vă îmbărbătim deci cu frumoasele cuvinte ale cântecului nostru îndemnător:

Te scoală proletare din somnul tău — de moarte,
Din trista amorțeală, ce firea ți-a cuprins;
Încearcă-te să scuturi și jugul grelei soarte
Și lanțul greu, cu care de veacuri ești încins!

„Pricepeți soarta voastră și flacăra unirei
Pătrundă-vă în suflet și arză ne-necetat,
Aprinși de dorul luptei, de țânta dezrobirei,
Strigați cu hotărâre: *destul am îndurat!*...“

Uneltirile capitalismului asupra, spațiul depărtării ne despart; ideile însă ne împreună și suntem deci alături de Voi în lupta Voastră dezrobitoare!

Trăiască ideile! Trăiască țânta social-democrației!
George Grigorovici.

„Adevărul“

și

„Glasul Poporului“

costă pe an: Pentru Austro-Ungaria 2 coroane. Pentru străindătate 3 coroane. Iar pentru America 1 dolar (5 coroane).

„ADEVĂRUL“.

Anul al șaptelea.

Cu numărul de față intrăm în anul al șaptelea dela apariția foaiei noastre *Adevărul*.

Tovarășii noștri o să-și aducă aminte, de pe timpul când a apărut „*Adevărul*“ la anul 1903, când foile naționaliste române, strigau în gura mare poporului român, să se ferească de această foaie, că această foaie vrea răul poporului, propagă păgânismul, vrea dărâmarea bisericilor, vrea să trăim ca animale, acei cari sunt în redacția *Adevărului* sunt oameni fără suflet, și câte și mai câte stupidități și injurături în felul acesta au descărcat la adresa noastră. Însă noi ne-am ținut de proverb: *Câinii latră, caravanul trece.*

Și-am mers înainte. Ne-am continuat drumul nostru. Însă a venit cabinetul Tisa la putere pe la anii 1904, care s'a pus cu tot dinadinsul de a zdrobi foile muncitorești. „*Adevărul*“ s'armanu era număr de număr confiscat. Din patru pagini ce era, abia pe una se găsea câte ceva de cetit, celelalte albe. Ca să nu le dăm tocmai albe, puneam inscripția libertății din Ungaria cu litere ca pumnu: **Trăiască libertatea presei din Ungaria!** Făceam reclamă guvernului Tisa, înaintea lumii. Asta a mers în continuu, făcându-ne procese, condamându-ne la temniță, amendându-ne cu bani, etc. Însă nici asta nu ne-a putut împedeca. Noi am mers înainte. Fără nici o frică. Și vom merge înainte. Unul a fost Bismarck, fostul cancelar de fer al Germaniei, care a spus, cu *ori-ce preț* am să zdrobesc socialismul din Prusia. Însă socialismul i-a arătat că e mai puternic decât el. Bismarck a luptat până la moarte contra socialismului, însă nu i-a putut strica.

Atunci ce-a voit să facă naționalistii noștri, sau Tisa, *Audrassy*, s'au ori-care alt bărbat de stat contra socialismului?

Nu-i putere pe pământ, care să pună pedeci socialismului.

Viitorul, e recunoscut de toată lumea cultă, că e al socialismului.

„*Adevărul*“ dela primul număr și până în prezent, a fost un adevărat apostol al muncitorimeii române din Ungaria.

„*Adevărul*“ a dus adevărata lumină în întunec, a arătat răul și a arătat binele. A

scris întotdeauna numai adevărul, și a combătut aspru nedreptatea. A arătat cum zi de zi să fac multe nedreptăți față de muncitorime, a arătat cauzele *mizeriei în care se află muncitorul în general, și ia arătat calea cea adevărată, pe care ar trebui să meargă de astăzi înainte.*

C'un cuvânt: „*Adevărul*“ a fost întotdeauna, a propagat și propagă și pe mai departe, *ideile mărețe ale socialismului internațional.*

„*Adevărul*“ a propagat și propagă: *Libertatea, egalitatea și frățietatea.*

*

„*Adevărul*“ e *facła, pe care muncitorimea română din Ungaria, ar trebui s'o urmeze.*

Această *facła* revarsă lumina curată, ori ce vânt uriaș ar sufla, lumina ei nu o va putea stânge.

Lucru știut este, că clasele burgheze nu privesc cu ochi buni, lumina și razele curate ale acestei *facłii*, pentru-că știu, că dacă această lumină va străbate în toate unghiurile unde există încă *întunec, atunci ei au să se ascundă de furia acelor pe cari ia ținut de veacuri în întunec.*

Clasa burgheză, încă își are organele ei, pe cari le susține, și cari stau în serviciul lor și acela e: *Clericalismul.*

Clericalismul propagă *întunecul*, nu lasă ca muncitorul să se lumineze, îl ține înleștat pentru al da de sclav clasei burgheze. Spunând fel și fel de lucruri neadevărate, pe cari cei neluminați le iau de bune.

Clericalismul adevărat preoții, injură cât se poate de murdar, atât prin foile lor, cât predică de pe amvoane, *contra socialismului.*

Asta o cere clasa burgheză.

Faptul acesta încă ne documentează, că foaia noastră „*Adevărul*“, e o armă puternică în mâinile muncitorimeii române din Ungaria, și un dușman de moarte acelor cari propagă *în loc de lumină — întunecul.*

Și dușman de moarte tuturor acelor, cari caută pe căi *nedrepte*, a subjuga și a exploata pe muncitorul român.

*

„*Adevărul*“, va căuta ca să lupte de azi înainte și mai energie și cu mai mare bărbăție pentru interesele muncitorimeii române din Ungaria. Însă ne așteptăm, ca și tovarășii conștienți de chemarea lor, ca să caute de a lupta și ei mai energie și cu mai mare bărbăție decât până acum pentru *sfânta cauză*, și a se grupa în jurul acestei foi, pentru a o putea aduce acolo, ca să devină foaie săptămânală.

Știm prea bine, că din ce apare foaia noastră în mai multe rânduri, cu atât mai mult putem și noi propaga — *cultura între muncitorii români.*

Deci una ne mai rămâne: *Agitația în interesul foilor noastre.*

Minele de cărbuni.

— **Iarăși explozare de gazuri în minele de cărbuni din Doman. — 12 morți. — Mulți răniți. — Văduva și orfani dela Radbod. — Alte catastrofe în minele din America-de-Sud. —**

A ucis mina. . . Iarăși a ucis la Reșița, și-a ucis în Virginia, precum în statul Indiana din America-de-sud. În Reșița 12, în Virginia 100, în Indiana 25 de suflete de muncitori mineri.

Acești sărmani muncitori au picat *iarăși* victimele, în urma rămânirei după profit a capitalismului.

În urma rămânirei după profit a capitalismului rămân văduvele și copiii fără nici o mângâiere, fără nici un ajutor. Pot să plângă, plâns zadarnic. Nu-i ajutor. Nici înainte de catastrofă, nici după catastrofă. Mina ucide, din „*întâmplare*“ ucide, *capitalismul, societatea își spală mâinile*, car văduvele și orfanii piară de foame. Ca văduva din Radbod, și ca orfanii din Radbod. . .

Reșița.

Abia în numărul trecut am adus îngrozitoarea știre întâmplată cu ocaziunea catastrofei din minele de cărbuni ale Societății Căilor Ferate Austro-Ungare din Doman, de lângă Reșița, și încă trupul celor căzuți victime capitalismului încă nu s'au răcit, când și aducem o altă știre îngrozitoare, asupra unei noi nenorociri, unei noi catastrofe, tot în aceeași mină de cărbuni a Societății Căilor Ferate Austro-Ungare din Doman.

Catastrofa îngrozitoare din urmă, s'a întâmplat Mercuri, cam pe la orele 3 după amiază, căzând 12 (*și douăsprezece*) *vieți muncitorești de mineri, victime (gerfte) în urma rămânirei după profit a capitalismului, iar o mare parte de răniți.*

Cred, că-și aduc tovarășii aminte încă, că am scris în numărul trecut mai pe larg, că muncitorii mineri, s'au plâns direcțiunii minelor, încă înainte de prima catastrofă întâmplată în 16 Decembrie, adevărat în 10 Decembrie, ca să vadă direcțiunea și să reguleze lampele din mine, că aeru e grozav de tare și poate să urmeze o nenorocire, vre-o explozare de gazuri.

Plângerea lor a fost zadarnică. Societatea nu le-a ajutat. Pentru-că n'avem legi de mine. Muncitorii mineri — durere — *nu-s organizați.* Prin urmare n'a fost cine să-i constrângă. *Ce se interesează direcțiunea de viața bieților mineri, robi ai pământului?*

În urma neinteresării direcțiunii, la a șasa zi bum, să întâmplă catastrofa, în care pică victime 14 *vieți de mineri*, după nare — așa să vede — nici după această nenorocire n'au căutat să asigure mai bine ciata minerilor, căci după 3 săptămâni sosește noua nenorocire, noua catastrofă, în care pică ca victime alte 12 *vieți de mineri.*

Tot în minele dela Doman s'a întâmplat groznică nenorocire acum 12 ani, în urma căreia au picat victime 33 *vieți de mineri.* Și toate aceste victime au picat în urma rămânirei capitalismului după profit.

Tot în numărul trecut am arătat, cum sunt de exploatați mineri din Doman, de susnumita societate. Cum trebuie să lucre, câte 16 ore la zi, pentru o plată de 60—100 de coroane, și din banii aceștia mai plătesc o sumă oare-care pe diferite titluri, ce le-a cerut societatea.

În aceste mine, muncitorii mineri, sunt mai rău exploatați și maltratați, decât în ori-care altă parte.

Autoritățile de pe teritoriul Reșiței, în frunte cu fisolgăbirăul D'Elle Vaux, ține înleștată muncitorimea minieră, numai ca să nu se organizeze. Ca să nu facă greutate Societății minelor din Doman.

Însă cu durere trebuie să spun, că partea cea mai mare a muncitorilor mineri dela Doman sunt *români*, cari nu caută a se organiza, — cu toate că fisolgăbirăul voește a pune pedeci — urmeze și asculte vorbele și faptele tovarășilor noștri nemți și unguri, de pe acolo, cari sunt organizați.

Fiiți solidari frați români, cu toți ceilalți muncitori străini cu cari lucrați laolaltă, că numai așa veți putea pune odată capăt acestor ucideri în masă a miilor de muncitori mineri.

Însă una mai am de obiectat, că Societatea după catastrofa dela 16 Decembrie, rămânând 7 *văduve și 15 orfani*, cărora ar fi trebuit să le dea ajutor, ia scuturat de pe cap, lăsându-i ca să-i ajute societatea publică, prin bani de cerșit. Însă ca să arătăm, cum să gândește societatea publică și ce inimă bună au față de cei rămași, ne servește știrea ce o dăm mai jos, întâmplată cu o văduvă și 7 orfani dela catastrofa din Radbod. . .

Radbod.

Foaia germană „*Berliner Tageblatt*“ se ocupă în nrul seu dela 11 Ianuarie, la loc de frunte cu nenorocirea întâmplată în mi-

nele din Radbod, sub titlul *Die Wittwen von Radbod* (Văduvele dela Radbod). Cu acest lucru se ocupă și foaia partidului nostru central din Austria *Arbeiter Zeitung*. Și noi am amintit la timpul seu despre această catastrofă.

Am spus că și acolo acționarii minelor și-a scuturat de pe cap cele 300 de văduve și cei 800 de orfani, ca să nu le dea ajutor, și s'a făcut apel tuturor cu inimi bune, să ajute pe cei rămași, în urma celor ce-au picat victime în groaznică catastrofă. S'a adunat foarte mulți bani din cerșit. Așa, că comitetul ales, spre a dispune peste acești bani, au hotărât, ca 200.000 mărci să le pună de-oparte, da dacă se va mai întâmpla vre-o nenorocire, și din ceilalți bani să se dea ajutoare văduvelor și orfanilor.

Insă acum vine un lucru cât se poate de trist, care numai scop de binefarene nu se poate numi:

„Berliner Tageblatt“ explică acum cazul întâmplat, prin publicarea unei scrisori trimisă din partea văduvei lui *Francisc Seidel* picat victimă în catastrofa din minele de la Radbod și zice:

„După moartea bărbatului meu, picat victimă în minele din Radbod, a lăsat în urmă-i șapte orfani. Noi însă până astăzi nu am primit nici un filer. În Hamm foarte mult s'a cinstit din banii adunați, însă noi n'am primit nimic. Să poate, pentru-că n'am fost cununată cu bărbatul meu. Dar noi zece ani am trăit împreună, și trei copilași am avut laolaltă, afară de aceștia am mai avut patru copilași dela bărbatul dintău, pe cari tot el ia întreținut. Am un băiat de 16 ani, unu de 14, unu de 11, o fetiță de 9, un băiețel de 6, și o fetiță de 7 luni. — Băiatul de 14 ani încotinu e bolnav: are durere de inimă. Deci mai odată vă rog a-mi sta într'ajutor, ca să pot primi și eu ajutor, că nenorocirea întocmai așa m'a ajuns și pe mine ca și pe ceilalți.

Cei dela „Berliner Tageblatt“ s'au interesat mai de aproape, dacă scrisoarea corespunde adevărului, și-au găsit, că pe lista de ajutoare, lângă numele lui *Seidel* era următoarea observațiune:

De oare-ce *Seidel* a trăit în căsătorie sălbatică cu nevastă-sa n'are acel drept, în sensul regulamentului ladei comune, ca să primească vre-un ajutor.

Iată ticăloșenia cea mai murdară a birocrăției prusiace, ca pe-o femeie care a trăit zece ani de zile în cinste cu bărbatul ei, și în acest interval s'au născut și 3 copii, să o delătore dela ajutor. S'o lașe să piară de foame cu copilașii ei. Te face să te revolți când cetesti astfel de lucruri neomenite ce le comite birocrația prusă, și-n general capitalismul față de întreg proletariatul.

Veni-va ziua... Care trebuie să vină.

Alte catastrofe.

În minele de cărbuni de lângă orașul *Bluefield* din America-de-Sud, acum două săptămâni s'a întâmplat explozie, în urma căreia au perit cincizeci de muncitori mineri, iar acum Marți, totacolo s'a întâmplat nouă catastrofă, în urma căreia cam 100 muncitori mineri au pierit.

*

Tot în America-de-Sud, s'a întâmplat o nouă nenorocire în minele de cărbuni ale lui *Zeigler* din statul *Indiana*, de lângă *Illionis*, unde în urma unei explozii au pierit 25 de muncitori mineri.

CRONICA.

— **Tuturor tovarășilor de luptă.** Prin aceste puține cuvinte ne adresăm tuturor acelor tovarăși din provincie, atât dela sate cât și dela orașe, a înființa secțiuni românești ale partidului socialdemocrat. În cari să putem strânge muncitorimea română, ca s'o cultivăm și s'o organizăm, pe baza ideilor socialdemocrate.

Pe lucru tovarăși!

— **Din pat — la procuratură.** Luni dimineața, a venit la locuința tovarășului *Aurel Cristea*, care din întâmplare durmea, un detectiv cu ordin dela judecătorul de instrucție, spre a-l duce la procuratură. Cu toate, că *tov. Cristea*, în acel moment

sosi dela congres dela *Arad*, și voi să se odihnească, nici nu ațâchi bine, când nevasta îl pomenește, și-i recomandă pe dl detectiv.

Insă detectivul nu se gândeste mult, îi arată citația și-i zice: *In numele legii, să poftiți cu mine.*

Momentan s'a sculat tovarășul *Cristea*, și în timpul cât se îmbrăca, se juca o scenă cam dureroasă în familia *tov. Cristea*, cari nu știau ce are să se întâmple.

Au plecat amândoi, însoțindu-se unul pe altul până la judele de instrucție.

Aici detectivul predă pe *tov. Cristea* judeului de instrucție, care îi pune întrebarea:

— Pentru-ce n'ați venit la citația trimisă săptămâna trecută?

— Pentru-că n'am putut.

— Iată de ce-i vorbă. Îți aduc la cunoștință, că comisiunea de acuză ți-a respins acușăturile făcute în rândul trecut asupra scrisorilor de acuzare. Deci ești pus sub acuză.

După-ce s'a luat nou proces verbal, cu tovarășul *Cristea*, a părăsit la orele 11 singur palatul justiției.

Mai nou.

După Reșița Ajka.

— Nouă catastrofă în mine. — Până acum 55 morți, o mulțime de răniți. —

Tocmai în momentul când punem foaia sub tipar ne sosește o altă tristă veste. O nouă catastrofă, o nouă nenorocire. Iarăși moarte de om. Cine-au perit? Ce întrebare! *Proletari au pierit! Muncitori mineri! Robii pământului!* Iarăși în Ungria. Și-au dat viața pentru capitalismul străin. Ți-se înlează pumnii, ți-se ridică părul pe cap, te nfiore, îți vine să te revolți când cetesti aproape în fiecare zi întâmplări de catastrofe, catastrofe de mine, în cari pier cu zecii, cu sutele, cu miile muncitorii mineri, în urma rănirilor după profit a capitalului.

Eri Reșița, azi Ajka, mâne iarăși alta. Și astea toate se întâmplă, că capitalismul nu caută să asigure viața muncitorului miner. Lor profit le trebuie.

Catastrofa din urmă s'a întâmplat Joi în 14 Ianuarie, în minele societății vieneze *Wiener Kohlenindustrie-Verein* de pe teritoriul comitatului *Veszprém*, în *Ajkaesinger-völgy*, unde în urma unei explozii de gazuri din mine, până acum se știe, că au pierit în iadul minei 55 (și cincizeci-și-cinci) de muncitori mineri, iar o mulțime de răniți.

În numărul viitor o să scriem mai pe larg.

Grevă în mine.

Muncitorii din minele dela *Brennberg*, în număr cam de 700, în urma unei pretențiuni, care le-a fost refuzat-o direcțiunea — minelor din *Brennberg* — s'au pus în grevă.

SCRISORI.

Mai la vale, dăm loc la niște scrisori trimise din partea unor bravi tovarăși, pe cari le aducem ca pilde tuturor tovarășilor nostri, să vadă cum acești tovarăși, luptă cu energie și însuflețire pentru înaintarea mișcării socialiste între români, precum pentru lățirea foilor noastre „*Adevărul*” și „*Glasul Poporului*” între muncitorii români.

Iată urmează:

Timișoara.

Tovarășe Redactor!

Nu pot să trec cu vederea, ca să nu-mi spun și eu aceea ce mă doare în prețuita noastră foaie „*Adevărul*”. Insă trebuie să vă spun, că nu am durere în urma vre-unei răni — ci durere sufletească.

Dar nu cred, că această durere, nu ar simți-o toți aceia, cari doresc înaintarea po-

porului nostru românesc, văzându-l astăzi atât de înapoiat, pe toate căile.

El e subjugat și exploatat din partea tuturor, chiar și de aceia, cari îi spune fel și fel de lucruri, cumcă el, fiind ca conducătorul lui, are să caute și să-l scape de toate greutățile ce le are.

Insă lucru nu-i așa. Acei ce-l amăgesc pe poporul nostru sunt advocații, popii și așa mai departe, care țin ca poporul să nu se deștepte.

Ca să delăturăm aceste lucruri, trebuie noi, muncitorii români conștienți, ca să străbatem între poporul nostru român dela sate, să-i luminăm, și să le arătăm drumu pe care să meargă de azi înainte.

Să le spunem să cetească foile noastre *Adevărul* și *Glasul Poporului* care sunt armele muncitorime române din Ungaria, și cari propagă adevărata cultură pentru muncitorimea română.

Tovarășe Redactor!

De aceea eu am căutat de a cutreera satele din jurul *Timișorii*, de unde vă și trimit acest însemnat număr de abonenți, precum vă rog de a trimite numerii de probă la toți aceia, la cari am trimis eu adresele. Sunt sigur ca acești tovarăși au dragostea de a se cultiva, doresc chiar de a ceti foile noastre românești socialdemocrate.

Victor Băbuș.

Ezereș.

Onorată Redacțiune!

Când scriu aceste șire, mă gândesc la biet poporul nostru românesc, care e cel mai înapoiat în cultură, decât toate celelalte popoare din această țară.

Pentru-ce? Asta e un lucru știut. Conducătorii lui de până acuma s'a folosit de ei, de incultura lor, neinteresându-se de a le da o cultură sănătoasă, decât ai ținea încleștați pentru ai da de sclavi capitalismului.

Ca acestea să dispară, să putem da muncitorime române dela sate cultura adevărată, precum de a le arăta adevăratele idei pe cari le propagă socialismul avem mare lipsă de foaie săptămânală.

Știm foarte bine, că cu cât apare foaia noastră în mai multe rânduri, cu atât mai multă cultură putem da și noi poporului nostru.

Cu atât mai mult putem face, ca poporul nostru să cunoască socialismul, și când vom fi străbătut cu mărețea idee a socialismului între poporul nostru, atunci vom putea ca să-l scoatem din ghiarele acelor, cari îl ține azi încătușat.

De aceea v'am trimis în rândul trecut acei bani, ca să-mi trimiteți foi cât se poate de multe, spre a le împrăștia printre poporul din jurul acesta.

Trebuie se muncim cu toții, spre a întări foile noastre, precum mișcarea socialdemocrată între poporul muncitor român.

Deci înainte tovarăși! Căci viitorul e al nostru, al socialdemocraților.

Ioan Marcu.

Deci tovarăși! Urmăriți faptele frumoase ale tovarășilor *Băbuș* și *Marcu*.

Din syndicate.

Lucrătorii constructori.

La Orăștie tovarășii constructori (zidari), au ținut adunare generală anuală, și s'au ales în comitetul de conducere următorii tovarăși: I. președinte *Ioan Hertza*, II. președinte *Avram Georgean*, I. cassar *Dumitru Șuluț*, II. cassar *Vasile Opreța*, I. notar *I. Buduran*, II. notar *Petru Buturca*. Ca controlori: *Ioan Popovici*, *Ioan Savuti*, *Iosif Coroi*, *Ioan Bucur*, *Ioan Romosan*.

În comitetul de organizare tovarășii: *Iosif Popa*, *Ioan Armean*, *Ivan Ioan*, *Adam Sima*, *Nicolae Popa*, *Ioan Bincican*, *Ioan Berese*, *Ioan Magyar*, *Ioan Turdășian*, *Toma Buda*, *George Vărlan*, *Vasile Cugerean*.